

Автореферат
С 43

ін. Камрєвєвєвичу Л. В.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

Лариса Борисівна Скляр

СКЛЯР ЛАРИСА БОРИСІВНА

УДК [005:504.064]:664.8

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АНАЛІЗУ ТА ДІАГНОСТИКИ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ КОНСЕРВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.06 – економіка природокористування та охорони
навколишнього середовища

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Одеській національній академії харчових технологій
Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Немченко Валерій Вікторович,
Одеська національна академія харчових технологій,
завідувач кафедри обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Андреєва Наталя Миколаївна,
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України,
головний науковий співробітник

кандидат економічних наук, доцент
Какутич Євгеній Юрійович,
Науково-дослідний інститут сталого розвитку та
природокористування,
директор

2. р. о 14⁰⁰ годині на засіданні
Інституті проблем ринку та
адресою: 65044, м. Одеса,

Інституту проблем ринку
адресою: 65044,

ОНАХТ 30.01.13
Організаційно-економ

v018142

Т.в.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

В.М. Осипов

v018142
ОНАХТ
БІБЛІОТЕКА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний аналіз стану забруднення навколишнього природного середовища в Україні дозволяє констатувати негативні тенденції, що склалися на теперішній час в державі. Важливість вирішення цих питань підкреслюється у стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року. Однією з найголовніших проблем розробки і реалізації ефективної екологічної політики є незабезпечення керівництва підприємства комплексною, достовірною та своєчасною інформацією про ресурсозберігаючу та природоохоронну діяльність. В зв'язку з цим особливу актуальність набуває формування аналітичного інструментарію системи екологічного управління вітчизняними підприємствами як основи для прийняття збалансованих економіко-екологічних управлінських рішень.

Значний внесок у дослідження взаємозв'язків між соціально-економічним розвитком і екологічними процесами, формування загальної теорії екологізації виробничих підприємств зробили відомі наукові школи економіко-екологічного напрямку: Національної академії наук України – Інститут економіки промисловості, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Інститут економіки природокористування та сталого розвитку; вузівського сектору – Національний лісотехнічний університет, Національна академія природоохоронного та курортного будівництва, Національний університет водного господарства та природокористування, Дніпропетровський державний гірничий університет, Одеський державний екологічний університет, Сумський державний університет і т. ін. Актуальність теми дослідження зумовлена недостатньою опрацьованістю проблем здійснення економіко-екологічного аналізу і діагностики промислової діяльності підприємств консервної промисловості в науковій літературі. Враховуючи важливість вирішення проблем екологічної та продовольчої безпеки держави, особливе місце в структурі вітчизняного народно-господарського комплексу займають підприємства харчової галузі, а саме підприємства консервної промисловості. Необхідність і важливість подальшого поглибленого дослідження питань розробки науково-методичного підґрунтя економіко-екологічного аналізу та діагностики систем екологічного управління на цих підприємствах зумовлені потребами та особливостями і протиріччями сучасного стану економічних перетворень в Україні, реальними проблемами, що стримують впровадження аналізу та діагностики екологічного управління на підприємствах консервної промисловості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики держбюджетних планів науково-дослідної роботи Одеської національної академії харчових технологій (ОНАХТ) „Розробити й апробувати економіко-математичні моделі і методи оцінки і оптимізації економічних процесів в окремих галузях харчової промисловості” (2004–2005 рр., номер державної реєстрації 02/СФ 0104U009755), „Вивчення і прогноз трансформаційних форм суспільного виробництва в умовах економічної кризи” (2010–2012 рр., номер державної реєстрації 0109U007993), „Економічні проблеми обліку, аналізу та аудиту господарської діяльності на підприємствах харчової промисловості” (2010–2012 рр., номер державної реєстрації 0110U002028). Участь автора в їх виконанні полягає в розробці нових під-

ходів до проведення економіко-екологічного аналізу і діагностики діяльності підприємств харчової промисловості.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка методичних і практичних підходів до формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості.

Для досягнення цієї мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- удосконалити сутність та визначити класифікаційні ознаки поняття „економіко-екологічний аналіз” в системі діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості;
- удосконалити методичні підходи до комплексного економіко-екологічного аналізу і діагностики та систематизації її елементів як складової екологічного управління підприємствами консервної промисловості;
- розробити методичний підхід до визначення збитку від забруднення доквілля підприємствами консервної промисловості;
- визначити тенденції співвідношення темпів росту поточних витрат на охорону навколишнього середовища та росту викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин підприємств консервної промисловості;
- запропонувати структуру системи діагностики результативності економіко-екологічного управління підприємствами консервної промисловості, виходячи з чинників, що формуються на різних рівнях керування;
- розробити процедуру та розвинути організаційні форми економіко-екологічного аналізу в системі екологічного управління підприємствами консервної промисловості;
- запропонувати методи вимірювання та оцінки результатів впливу підприємства на екосистему, інструментарій оцінки системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів та порядок визначення рівня загальної рентабельності з урахуванням природоохоронної діяльності підприємств консервної промисловості;
- запропонувати наукове бачення реструктуризації інформаційного поля економіко-екологічного аналізу та діагностики підприємств консервної промисловості.

Об'єктом дослідження є процес формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні основи формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні теоретичні положення вітчизняної та зарубіжної економічної науки з питань економіки підприємства і забезпечення екологічної безпеки на рівні промислового підприємства, Закони України, законодавчі акти Президента України, Верховної Ради, постанови Кабінету Міністрів України. Дослідження виконувалися на основі використання загальнонаукових методів і прийомів: логічного і якісного аналізу та синтезу – при обґрунтуванні теоретичних підходів до поняття економіко-екологічний аналіз та діагностика екологі-

чного управління підприємством; системно-структурного аналізу – при аналізі сучасного стану екологізації систем управління підприємствами консервної промисловості; порівняльного аналізу – при порівнянні світового і вітчизняного досвіду систем екологічного управління підприємствами харчової галузі; статистичні – при аналізі основних техніко-економічних та екологічних показників діяльності підприємств консервної промисловості; моделювання – при обґрунтуванні організаційно-економічних структур, економічних механізмів функціонування підприємств консервної промисловості; економіко-математичний – для визначення рівня економіко-екологічної ефективності екологічного управління промислового виробництва; прогнозування та планування – для визначення перспектив підвищення екологічної ефективності виробництва та інші методи.

В дисертації широко використано статистичну інформацію Державного комітету статистики України, Головного управління статистики та показники статистичної звітності підприємств консервної промисловості Одеської області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. Найбільш значні наукові результати дисертаційного дослідження, що автор виносить на захист, такі:

вперше:

- розроблено методичний підхід до визначення збитку від забруднення довкілля підприємствами консервної промисловості, який базується на оцінюванні комплексного показника екологічної небезпечності та збитковості виробничих суб'єктів харчової галузі;

удосконалено:

- науковий підхід до використання результатів аналізу матриці співвідношення темпів зростання поточних витрат на охорону навколишнього середовища та збільшення викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин, який дозволяє провести оцінку стану існуючої технології, попиту та ефективності функціонування підприємств консервної промисловості;

- сутність поняття „економіко-екологічний аналіз”, яке, на відміну від існуючих, трактується як інформаційно-аналітичний економічний інструмент діагностики, реалізація якого сприяє обґрунтуванню альтернативних підходів при здійсненні оперативного й стратегічного екологічного управління підприємством, спрямованих на підвищення його економіко-екологічної ефективності;

- методичні основи систематизації та розробки процедури проведення економіко-екологічного аналізу, які на відміну від існуючих ґрунтуються на поетапному використанні показників перспективного, оперативного та ретроспективного аналізу, виходячи з системного та інтегрованого підходів до формування екологічної політики підприємств;

- науковий підхід до визначення складових діагностики економіко-екологічної результативності рівнів функціонування комплексної системи екологічного управління підприємствами консервної промисловості, який на відміну від інших, формується виходячи з аналізу структури органів екологічного управління, організаційної архітектури виробництва, фінансового, технологічного забезпечення та синергії використання економічних, соціально-психологічних, екологічних методів управління;

дістало подальший розвиток:

– методичний підхід до оцінки факторної системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів та порядок визначення рівня загальної рентабельності з урахуванням природоохоронної діяльності підприємств консервної промисловості, який на відміну від існуючих, ґрунтується на комплексному використанні методів вимірювання результатів впливу підприємства на екосистему, а також розрахунку екологічних зобов'язань підприємства;

– структура інформаційного поля економіко-екологічного аналізу та діагностики підприємств консервної промисловості, яку запропоновано систематизувати у 2 групи, а саме: як внутрішньо-організаційну – облікову та зовнішньо-регламентовану – не облікову інформацію, а також доповнити останню групу низкою обов'язкових складових, таких як: екологічний паспорт підприємства, результати екологічних досліджень в різних сферах господарської діяльності, матеріали планових та позапланових перевірок;

– алгоритм та форми організації економіко-екологічного аналізу в системі екологічного управління підприємствами консервної промисловості, які, на відміну від інших, враховують розміри, технологічну та екологічну специфіку виробництва суб'єктів господарювання харчової галузі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані як наукове підґрунтя для проведення економіко-екологічного аналізу і діагностики діяльності підприємств харчової промисловості. Система заходів щодо організаційно-економічного забезпечення економіко-екологічного аналізу і діагностики екологічного управління діяльності підприємств, яка обґрунтована в дисертаційному дослідженні, може бути використана на підприємствах харчової промисловості України.

Розроблені підходи до проведення економіко-екологічного аналізу і діагностики діяльності підприємств харчової промисловості, удосконалення системи інформаційного забезпечення, пропозиції щодо управлінських рішень були впроваджені в практичну діяльність виробничих підприємств ПРАТ „Виробниче об'єднання „Одеський консервний завод” (довідка № 1734/1 від 15 грудня 2011 р.), АФ „Евріка” ТОВ (довідка № 07/12 від 07 грудня 2011 р.), ТОВ „Істок” (довідка № 138 від 19 листопада 2011 р.), СГ ТОВ „Південьагроперобка” (довідка № 016/1 від 27 січня 2012 р.) та ТОВ „Аудиторсько-консалтинговий центр „Лука” (довідка № 12/11 від 12 листопада 2011 р.). Вони також знайшли використання в навчальному процесі Одеської національної академії харчових технологій (довідка № 155/02 від 28 грудня 2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є одноосібно виконаною науковою працею, в якій викладено авторське бачення до розв'язання важливого наукового завдання – розробки науково-практичних підходів до організаційно-економічного забезпечення економіко-екологічного аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. Наукові результати дисертаційного дослідження є внеском автора у розвиток теоретико-прикладних основ економіки підприємства та економіки природокористування, зокрема в галузі економіко-екологічного аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. З наукових праць, опублікованих в співавторстві, в дисертації використову-

ються тільки ті ідеї і положення, котрі одержані в результаті особистої роботи здобувача і складають індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися і були схвалені на міжнародній науково-практичній конференції „Wykszaictnie i nauka bez granic – 2009” (Пшемисль, 2009 р.), міжнародній науково-практичній конференції „Vlada A Vznik” (Прага, 2009 р.), всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції „Формування та розвиток економіки в сучасних умовах господарювання” (Волинь, 2010 р.), III міжнародній науково-практичній інтернет-конференції „Проблеми формування нової економіки XXI століття” (Дніпропетровськ, 2010 р.), II міжнародній науково-практичній конференції „Сучасні тенденції розвитку наукової думки” (Київ – Лондон, 2011 р.), щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Одеської національної академії харчових технологій в 2008-2012 рр.

Публікації. Основні результати дисертаційних досліджень відображені в 11 публікаціях загальним обсягом 3,26 др. арк., у тому числі 2 статті у наукових журналах, 4 статті – у збірниках наукових праць, 5 – в матеріалах і тезах наукових конференцій. Особисто автору належить 3,09 др. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, 9 додатків, списку використаних джерел, що має 210 найменувань. Повний обсяг дисертації складає 225 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладений на 175 сторінках, містить 27 рисунків та 52 таблиці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, її значущість, показано зв'язок із науковими програмами і темами наукових досліджень Одеської національної академії харчових технологій, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, відображено наукову новизну отриманих результатів і практичну значущість роботи, подано інформацію про апробацію і впровадження роботи, відомості про публікації за темою дисертаційного дослідження.

У першому розділі „**Теоретичні основи економіко-екологічного аналізу та діагностики екологічного управління підприємством**”, розкрито наукове бачення аналізу в межах екологічного управління підприємством: принципи, завдання та критерії класифікації, розглядається сутність економіко-екологічного аналізу як нової світоглядної концепції і як базис екологізації діяльності сучасних підприємств, розкриваються концептуальні підходи до діагностики як складової екологічного управління підприємством.

Для з'ясування сутності економіко-екологічного аналізу автором удосконалена в дисертаційній роботі періодизація процесу становлення еколого-економічного управління. Базуючись на аналізі існуючих трактувань терміну „економіко-екологічний аналіз”, було удосконалено поняття „економіко-екологічний аналіз”, яке на відміну від існуючих трактується як інформаційно-аналітичний інструмент діагностики, реалізація якого сприяє обґрунтуванню альтернативних підходів при здійсненні оперативного й стратегічного управління підприємством, спрямованих на підвищення економіко-екологічної ефективності. Для підвищення ефективності аналітичної роботи на вітчизняних під-

приємствах запропонована класифікація економіко-екологічного аналізу, в основу якої покладено три критерії: спосіб проведення, тимчасова ознака і відношення до користувача (рис. 1). В дисертації надано порівняльну характеристику економіко-екологічного аналізу для різних груп користувачів.

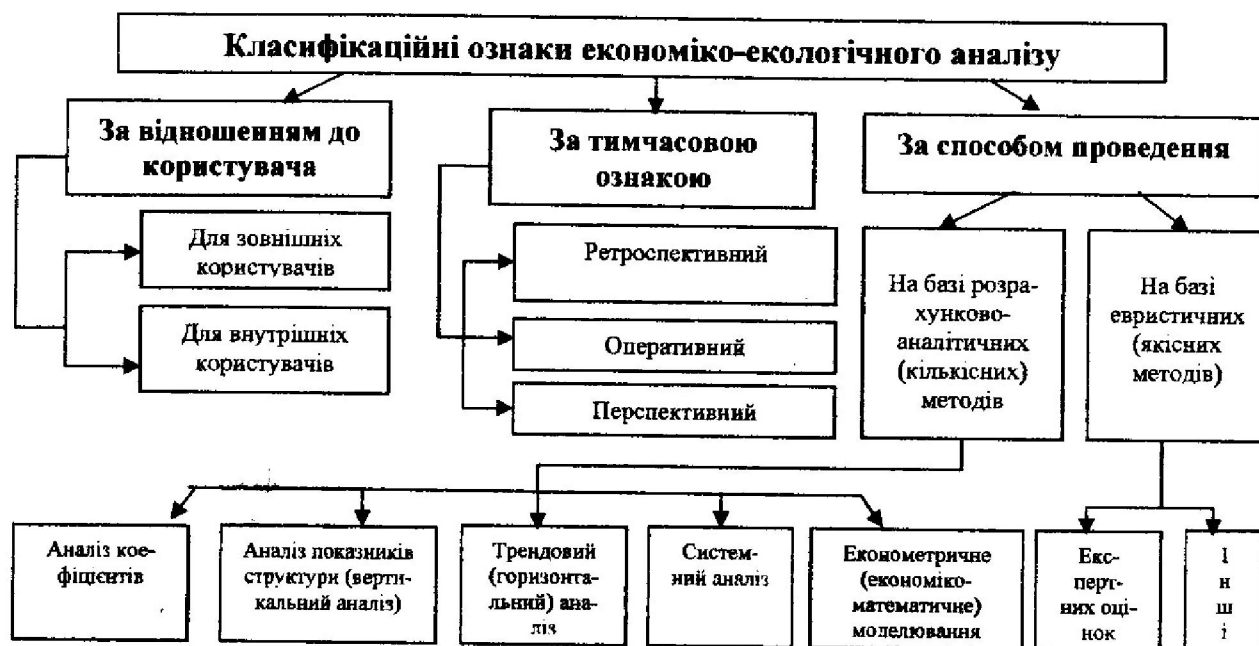

Рис. 1. Класифікаційні ознаки економіко-екологічного аналізу

Однією з головних ознак відмінності аналізу для зовнішніх і внутрішніх користувачів є особливості та специфіка їх проведення, обумовлені завданнями, які вирішуються, а також інформаційними можливостями звітних форм. За способом проведення можна виділити економіко-екологічний аналіз на базі розрахунково-аналітичних (кількісних) методів і на базі евристичних (якісних) методів. За ознакою тимчасового інтервалу (періоду), за який здійснюються розрахунки можна виділити ретроспективний, оперативний і перспективний економіко-екологічний аналіз, які є елементами єдиної системи управління підприємством і взаємно доповнюють один одного. На рисунку 2 представлено удосконалені в роботі методичні підходи до комплексного економіко-екологічного аналізу діяльності підприємства.

Екологічне управління це планування, управління, контроль всієї діяльності, направленої на виконання відповідних державних вимог в екологічній сфері. Особливою складовою екологічного управління є його діагностика. Поняття „діагностика” досить широко використовується в різних галузях наук. Дуже часто категорію діагностика асоціюють з аналізом економічної сфери господарювання. Однак поняття діагностики більш широке і складне, тому в науковій літературі нині категорію економічної діагностики прийнято виділяти окремо. В дисертації на підрунті використання коефіцієнтного, індексного, агрегатного, оціночного методичних підходів, а також за допомогою використання динамічного, порівняльного, еталонного, дисперсійного, кореляційно-регресійного аналізу удосконалено класифікацію показників-індикаторів та оціночних економіко-екологічних показників в системі діагностики екологічного управління підприємством.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Прогнозування і аналіз окремих економіко-екологічних показників які характеризують:

1. Вплив економіко-екологічних процесів (ЕЕП) на трудові ресурси;
2. Екологічні витрати і екологічний борг підприємства;
3. Стан і ефективність використання основних засобів природоохоронного призначення
4. Вплив економіко-екологічних на технологічні процеси виробництва продукції
5. Вплив ЕЕП на фінансові результати діяльності підприємства

Прогнозування і аналіз економіко-екологічних ризиків в діяльності підприємства:

1. Виробничий;
2. Комерційний;
3. Фінансовий
4. Інвестиційний

ОПЕРАТИВНИЙ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Аналіз показників, які характеризують:

Рух і ефективність використання матеріальних ресурсів

Терміни виконання робіт по ремонту обладнання екологічного профілю

Фактичні екологічні витрати за зміну, декаду, добу

Витрати підприємства в результаті надзвичайних ситуацій техногенного характеру: трудових ресурсів, робочого часу, майна, прибутку

По окремим робочим місцям

По структурним підрозділам

По підприємству в цілому

По структурним підрозділам

По підприємству в цілому

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Аналіз показників, які характеризують:

Вплив економіко-екологічних процесів на трудові ресурси

Екологічні витрати і екологічний борг підприємства

Стан і ефективність використання основних засобів природоохоронного призначення

Вплив економіко-екологічних на технологічні процеси виробництва продукції

Вплив економіко-екологічних процесів на фінансові результати діяльності підприємства

- професійне захворювання;
- втрата робочого часу в результаті професійного захворювання

- аналіз екологічних витрат;
- аналіз екологічного боргу

- фондівдача;
- коефіцієнт оновлення;
- коефіцієнт зносу;
- коефіцієнт вибуття;
- коефіцієнт придатності

- коефіцієнти: замкненості відходоємкості виробництва; екологічності; безвідходності виробництва; евергоємності пшитої матеріалоемності продукції; екологічної небезпеки продукції (робіт, послуг)

- аналіз показників прибутку (збитку), доходів, рентабельності, структури засобів та джерел, оборотності

Рис. 2. Методичні підходи до комплексного економіко-екологічного аналізу діяльності підприємства

В роботі обґрунтовано, що для адекватного представлення в контексті екологічних вимог завдань управління, необхідно дати характеристику основним екологічним сферам діяльності підприємства, що розрізняються по своїх об'єктах, функціях, цілях. Встановлено, що економіко-екологічне управління – це не лише спосіб управління підприємством, обумовлений екологічними стандартами національних або міжнародних розпоряджень, але і реакція самого підприємства на зміни в її зовнішньому середовищі. Виходячи з авторського концептуального бачення сутності економіко-екологічного управління, у дослідженні констатується що перед українськими підприємствами встає завдання переходу від секторального (оперативного) до інтегрованого (стратегічного) підходу до проведення економіко-екологічного аналізу і діагностики, а також до імплементації їх висновків та результатів в підприємницький процес для прийняття правильних управлінських рішень.

Другий розділ „Економічний аналіз та діагностика як підґрунтя оптимізації системи екологічного управління підприємствами консервної промисловості” присвячений питанням економічного та екологічного аналізу сучасного стану підприємств консервної промисловості, де розкрито теоретико-методичні підходи до вибору регіональних пріоритетів та економіко-екологічні аспекти використання експертних оцінок в системі діагностики екологічного управління підприємствами.

Проблема оптимізації взаємодії суспільства, суб'єктів господарювання і природної сфери є передусім регіональною. Різні суб'єкти господарювання в межах окремих територій мають різноманітний вплив на довкілля, і важливим є дослідження ступеня їх сумісного впливу, виходячи із взаємозв'язку їх функціонування. Тісні взаємозв'язки якісно різних процесів зумовили необхідність розгляду процесів взаємодії суспільства з навколишнім природним середовищем як функціонування регіональної економіко-екологічної системи (РЕЕС), прикріплених до певних територій. При прогнозуванні та плануванні раціонального природокористування труднощі виникають через те, що не всі екологічні, економічні та соціальні показники мають кількісні вирази, а лише якісну характеристику з низьким рівнем довірчої ймовірності. Тому при прогнозуванні та оптимізації доцільно використовувати логічну послідовність з позицій системно-структурного підходу до застосування прикладного інструментарію та методів вирішення нових актуальних завдань природокористування. Ця послідовність складається з трьох блоків, які представлені на рисунку 3. Дослідження в дисертаційній роботі проводилось за даними підприємств з виробництва консервної продукції, які є одними із складних виробничих структур харчової промисловості. Консервне виробництво відзначається великою різноманітністю використовуваної сировини, безліччю технологічних процесів та їх параметрів.

Дослідження, проведені на підприємствах консервної промисловості, показали, що на сьогоднішній день існує серйозна небезпека подальшого погіршення екологічної ситуації в харчовій промисловості України. І схематично удосконалені чинники, які її зумовлюють, як на рівні державної влади, так і на рівні підприємства, приведені на рисунку 4. Останнім часом до числа найважливіших факторів розміщення харчової промисловості входить екологічний фактор.

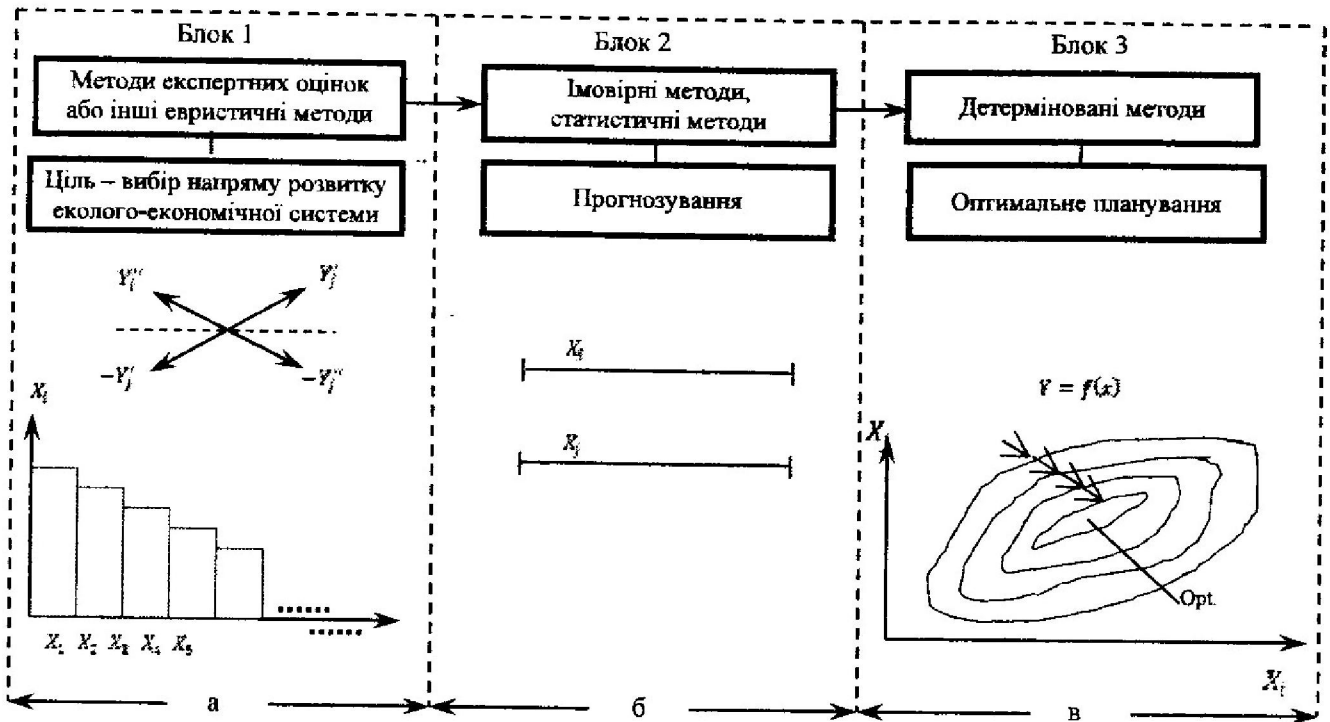

Рис. 3. Алгоритм використання методів прогнозування та планування в системі діагностики екологічного управління

Загальне забруднення довкілля, яке посилюється, змушує виробника приділяти підвищену увагу як якості сировини, так і санітарно-екологічним умовам виробництва харчових продуктів. За останні роки в харчовій промисловості склалося вкрай важке становище з реконструкцією та технічним переоснащенням діючих підприємств. Головна причина – це недостатність обсягів фінансування та екологічно спрямованого інвестування підприємств консервної промисловості, що призвело до постійного порушення строків введення в дію потужностей для виробництва харчової продукції.

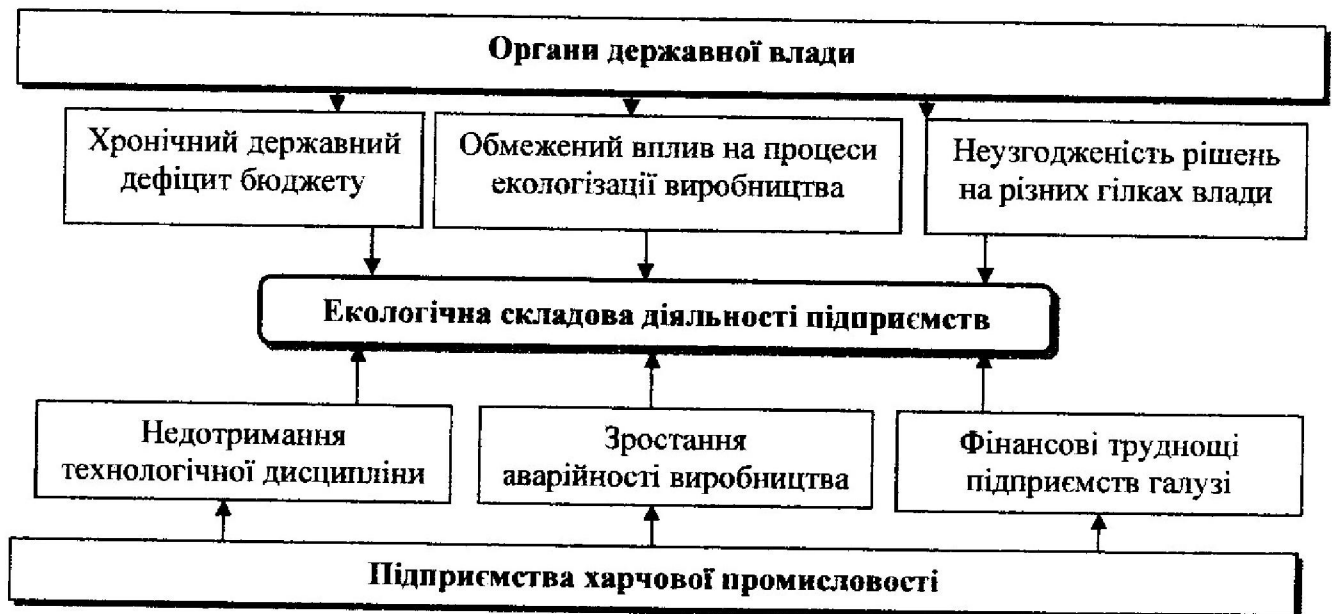

Рис. 4. Чинники, що зумовлюють погіршення екологічної ситуації в діяльності підприємств

Економіко-екологічний аналіз діяльності підприємств консервної промисловості включає оцінку водокористування і водовідведення, плату за викиди в атмосферу від пересувних і стаціонарних джерел, а також за забруднення довкілля відходами. Саме екологічні платежі можуть бути один із проявом „екологічних” витрат. Аналіз звітів показав, що існуюча на підприємствах технологія виробництва не відповідає певним вимогам екологічної безпеки і потребує удосконалення. При проведенні економіко-екологічного аналізу, на наш погляд, слід визначити, як співвідносяться економічні показники (витрат на охорону навколишнього середовища), екологічні чинники (викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин) та існуючий на підприємстві техніко-технологічний спосіб виробництва. Для цього побудуємо відповідну матрицю (табл. 1).

Таблиця 1

Відповідність темпів росту економічних показників, екологічних чинників та існуючого на підприємстві техніко-технологічного засобу виробництва

Екологічні показники		Економічні показники		
		Темпи збільшення поточних витрат на охорону навколишнього середовища (Т во)		
		Т во < 1,0	Т во = 1,0	Т во > 1,0
Темпи росту викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин (Т вз)	Т вз < 1,0	Відповідна технологія, низький попит	Технологія потребує удосконалення	Технологія потребує кардинальної зміни
	Т вз = 1,0	Відповідна технологія, незмінний попит	Відповідна технологія	Технологія потребує удосконалення
	Т вз > 1,0	Відповідна технологія, зростаючий попит	Відповідна технологія	Технологія потребує удосконалення

Що стосується підприємств, які аналізуються, то в таблиці 2 показані співвідношення між темпами викидів на одиницю готової продукції та темпами поточних витрат на охорону навколишнього середовища для підприємств консервної промисловості.

Таблиця 2

Ефективність діяльності підприємств консервної промисловості

Назва підприємств	Т вз	Т во	Ефективність	Заходи по впровадженню технологій
ПРАТ „Виробниче об'єднання „Одеський консервний завод”	0,922	1,454	сповільнена	перехід на іншу технологію
ВАТ „Одеський консервний завод дитячого харчування”	1,190	0,871	позитивна	відповідна технологія
СП „Вітмарк - Україна” ТОВ	1,125	1,264	сповільнена	перехід на іншу технологію
ВАТ „Завод „Іллічівський”	1,105	1,264	сповільнена	перехід на іншу технологію
ЗАТ „Кодимський консервний завод”	0,984	1,257	сповільнена	перехід на іншу технологію
ТОВ „Істок”	1,003	1,098	сповільнена	перехід на іншу технологію

У третьому розділі „Удосконалення організаційно-методичного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості” вирішені питання удосконалення управління потоками економіко-екологічної інформації підприємств консервної промисловості та формування організаційно-методичного базису аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості.

Успішні результати економіко-екологічної діяльності підприємства залежать від безперервності ухвалення збалансованих і послідовних управлінських рішень його керівників, кожне з яких ґрунтується на наявній інформаційній базі. Позитивним чинником при цьому є включення економіко-екологічної діяльності в систему обліку і контролю. З урахування вищенаведеного було удосконалено складові системи визначення економіко-екологічної результативності управління, виходячи з різних рівнів впливу на екологічне управління та політику підприємств консервної промисловості (рис. 5).

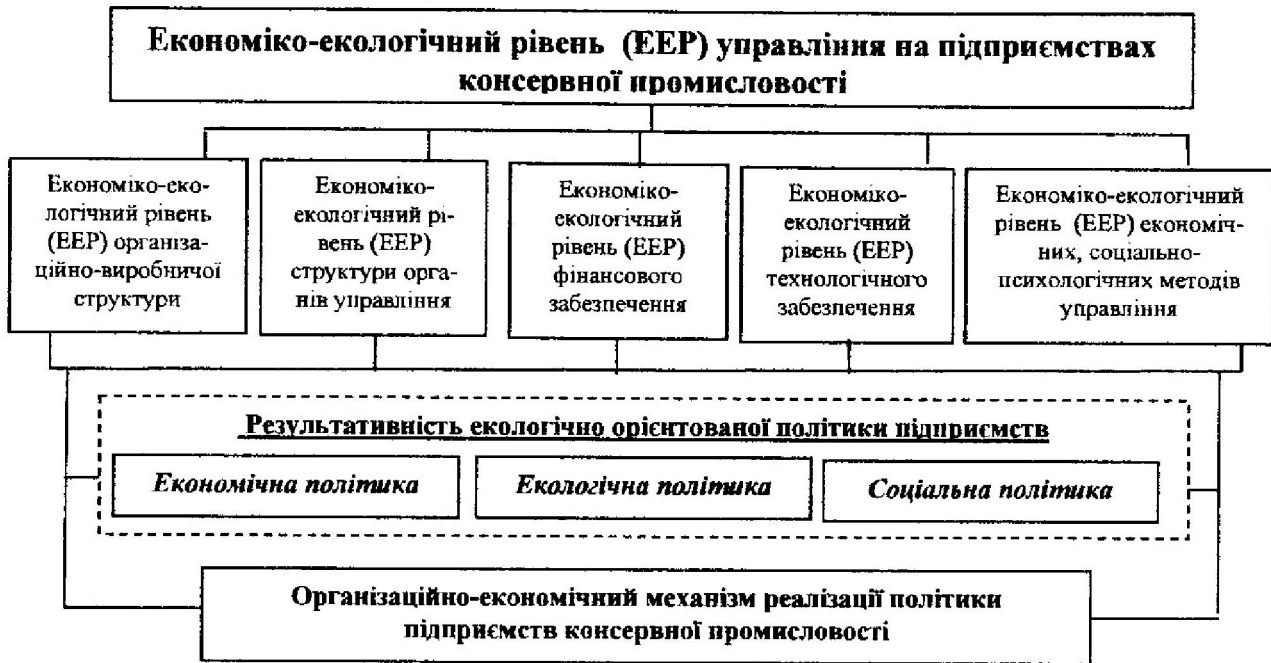

Рис. 5. Складові системи діагностики економіко-екологічної результативності, виходячи з рівня управління підприємствами консервної промисловості

Інформаційне забезпечення економіко-екологічного аналізу і діагностики підприємств консервної промисловості передбачає пошук, отримання, зберігання, накопичення, передачу, обробку необхідної інформації для здійснення даного виду діяльності. Аналізуючи дані підприємства в дисертації запропоновано структуру інформаційного поля необхідних для економіко-екологічного аналізу і діагностики підприємств консервної промисловості яка представлена на рисунку 6.

Для підприємств консервної промисловості гостро встають питання удосконалення діючої системи управління охороною навколишнього природного середовища, внесення змін в організаційну структуру підприємств з метою розв'язати не тільки поточні екологічні проблеми, а і вирішити інші стратегічні задачі екологічної політики. З економічної точки зору вірне виконання завдань з екологічного управління дозволяє досягнути наступного: підвищення конкурентоспроможності продукції, підвищення вартості підприємств та їх репутації. Екологічне управління на підприємствах консервної промисловості не можливо без правильної організації проведення економіко-екологічного аналізу. Як досліджено в роботі форма організації економіко-екологічного аналізу на конкретному підприємстві визначається галузевою належністю, техніко-технологічними особливостями, структурою управління і виробництва, обсягами діяльності та іншими факторами.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОЛЕ ДЛЯ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ КОНСЕРВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

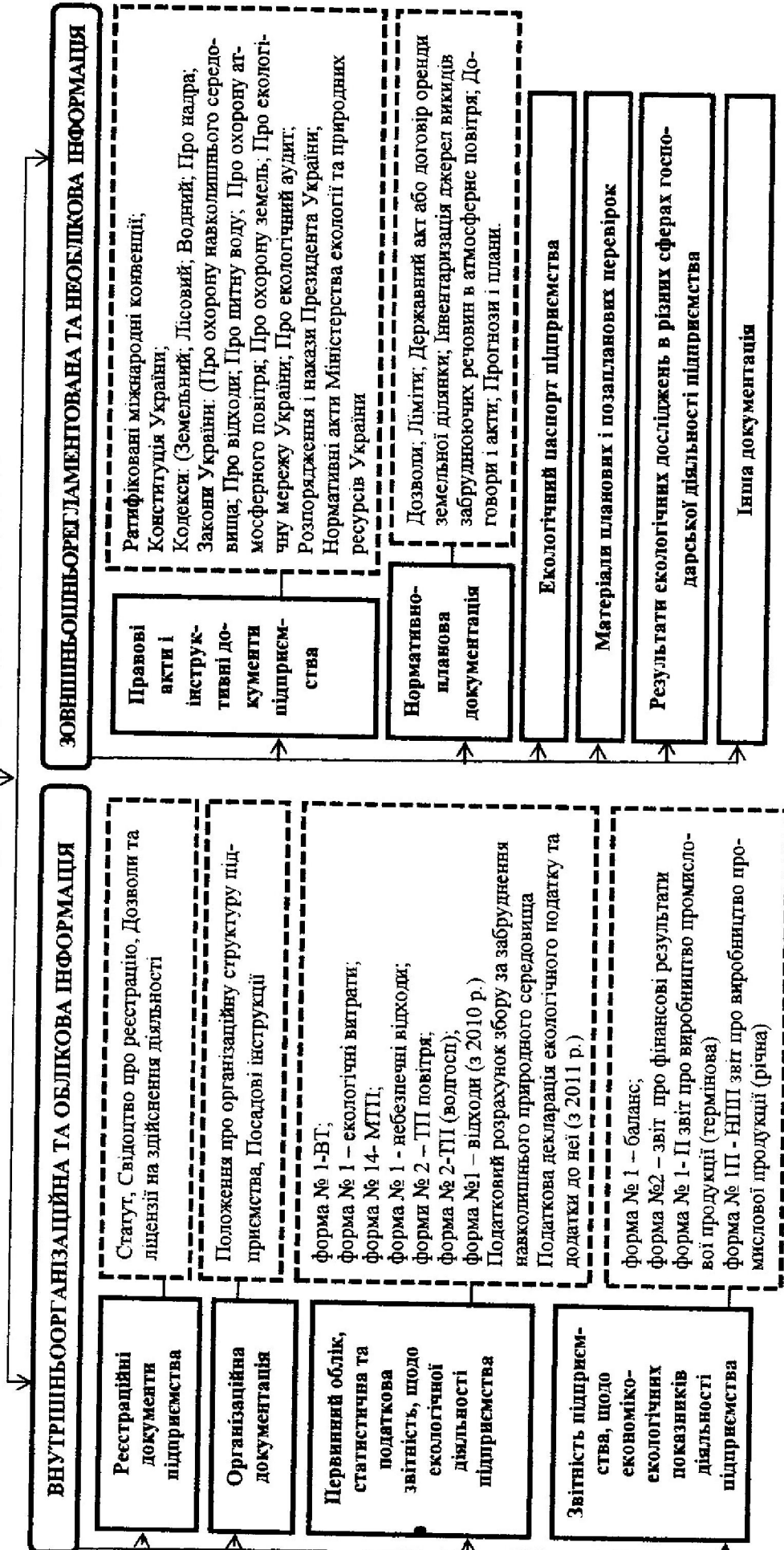

Рис. 6. Структура інформаційного поля для економіко-екологічного аналізу та діагностики підприємств консервної промисловості

З метою створення ефективної економіко-екологічно системи управління у дослідженні запропоновано алгоритм формування організаційної системи екологічного управління підприємствами в консервній промисловості України, який містить в складі відповідального керівника за екологію на рівні підприємства, економіко-екологічну комісію, ядро якої складають: начальник виробничого відділу; відповідальні за якість харчової продукції; відповідального фахівця за екологію; начальник відділу збуту; головний бухгалтер; начальник планово-економічного відділу; а також екоаудитор та відповідальні спецвідділів за охорону навколишнього природного середовища.

В дослідженні також виділено чотири форми включення охорони довкілля в організаційну структуру підприємства: розширення кола завдань при лінійній організаційній структурі; створення штабного елемента організаційної структури; впровадження елементів матричної структури; удосконалення функціонального розподілу робіт. Кожна з перелічених форм має свої переваги та недоліки і є придатною для використання залежно від розміру підприємства, організаційної структури і системи управління.

Незважаючи на ряд праць, що стосуються інновацій у сферу екологізації виробництва, недостатньо розробленим залишається також питання про оцінку фінансових результатів від природоохоронної та ресурсозберігаючої діяльності, що призводить до підтримки серед управлінського персоналу і власників підприємств думки про явну збитковості будь-яких суттєвих інвестицій в дану сферу.

Тому виникла необхідність формування мікрорівневого методичного підходу, що дозволяє визначити величину сукупних екологічних витрат і окремих їх складових, а також прибутку (доходів) від природоохоронної та ресурсозберігаючої діяльності, розглядаючи ці напрямки як одні з найбільш важливих і пріоритетних у галузі економіко-екологічного аналізу.

Критичне вивчення і аналіз закордонного досвіду, наявних вітчизняних напрацювань в області даної проблематики дозволили систематизувати методи вимірювання та оцінки результатів впливу підприємства на екосистему, розділивши їх на дві групи, як показано на рисунку 7. А саме 1 група – методи збирання і кількісної оцінки показників у натуральному вимірі; а 2 група – методи вартісної оцінки показників.

На зміни прибутку від впровадження природоохоронних заходів впливає багато факторів. Кількісно виміряти можна чинники першого і другого порядку. До факторів першого порядку відносяться: зміна прибутку від реалізації товарної продукції з утилізованих відходів; зміна прибутку по виконанню робіт і послуг з утилізації безповоротних відходів інших підприємств; зміна прибутку від реалізації засобів довгострокового використання природоохоронного призначення; інших позареалізаційних надходжень. Деталізацію факторів другого порядку розроблено та показано у вигляді моделі на рисунку 8.

В дисертаційній роботі удосконалено та впроваджено в практичну діяльність формулу для визначення рентабельності виробництва яка враховує природоохоронну діяльність підприємств консервної промисловості, оскільки в формулі є сумарний прибуток від реалізації основної, вторинної продукції і від економії утилізованої сировини, а також відвернений збиток, що визначається величиною чистого доходу, який втрачає підприємство у зв'язку із забрудненням навколишнього середовища.

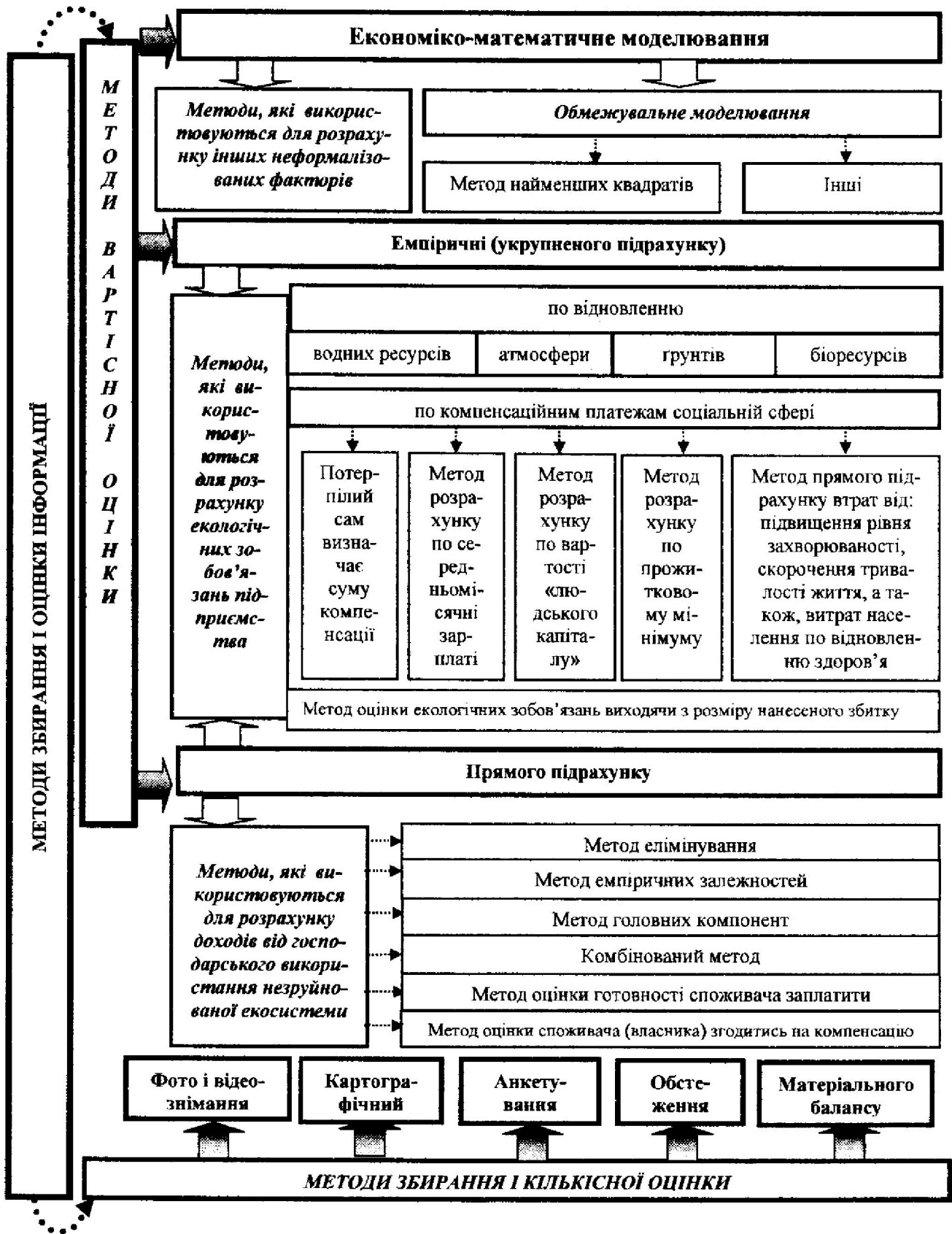

Рис. 7. Класифікація методів збирання, кількісної і вартісної оцінки економіко-екологічних процесів на підприємстві

Рис. 8. Модель факторної системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів на консервних підприємствах

Рентабельність виробництва (P_B) визначається за формулою: необхідно в результатах, крім прибутку, врахувати відвернений збиток (Z_B), що визначається величиною чистого доходу, який втрачає підприємство у зв'язку із забрудненням навколишнього середовища, тобто.

$$P_B = \frac{\sum_i^n Pr_i \pm Z_B}{Z_o + Z_{ob}}, \quad (1)$$

де Z_B – відвернений збиток, що визначається величиною чистого доходу, який втрачає підприємство у зв'язку із забрудненням навколишнього середовища; Z_o, Z_{ob} – основні і оборотні засоби з урахуванням засобів природоохоронного призначення; $\sum_i^n Pr_i$ – сумарний прибуток, розрахований з урахуванням природоохоронної діяльності підприємства консервної промисловості:

$$\sum_i^n Pr_i = Pr_1 + Pr_2 + Pr_3 \quad (2)$$

де Pr_1 – прибуток від реалізації продукції основного виробництва; Pr_2 – прибуток від випуску вторинної продукції; Pr_3 – прибуток від економії утилізованої сировини.

При визначенні економічної ефективності діяльності підприємств консервної промисловості необхідно розрахувати ту величину збитку, яка виникає в результаті впливу низки факторів, що обумовлені забрудненням навколишнього природного середовища. Тому в дисертації вперше розроблено методичні підходи до визначення збитку від забруднення довкілля, які враховують специфіку екологічного управління підприємствами консервної промисловості. Розрахунок збитку в консервній промисловості, на наш погляд, потрібно здійснити за формулою:

$$Z_{\Pi}(t) = \int_{t_1}^{t_2} Z_i dt, \quad (3)$$

де Z_i – збиток на i -му об'єкті, який дорівнює:

$$Z_i = Z_M + Z_C + Z_E + Z_{ВП} + Z_P + Z_{ПК} + Z_{ПП} + Z_{НЯ} + Z_{ВС} + Z_{АГ} + Z_{РГ}, \quad (4)$$

де Z_M, Z_C – збиток у вигляді втрат металу в результаті додаткового зносу металевих деталей і механізмів і від втрат товарно-матеріальних цінностей на складах відповідно; $Z_E, Z_{ВП}, Z_P$ – збиток від додаткових витрат на електроенергію, на очищення води і повітря у виробничому споживанні, на ремонт і утримання виробничих фондів відповідно; $Z_{ПК}, Z_{ПП}$ – збиток від плинності кадрів, від зниження продуктивності праці відповідно; $Z_{НЯ}$ – збиток від недоотримання продукції, зниження якості внаслідок низької якості води; $Z_{ВС}$ – збиток від втрат сировини з викидами в атмосферу, воду; $Z_{АГ}$ – збитки в агропромисловому господарстві від забруднення навколишнього середовища може бути представлено у вигляді суми локальних збитків в рільництві Z_P^i і тваринництві Z_T^i ; $Z_{РГ}$ – збиток, викликаний зниженням продуктивності рибного господарства.

У дослідженні розроблені формули для розрахунку кожного виду збитку на i -му об'єкті підприємств консервної промисловості, які є складовими формули 4.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання розробки теоретичного та методичного підґрунтя формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. Теоретичні та науково-практичні результати відображають такі висновки:

1. Формування нових наукових підходів до розкриття сутності економіко-екологічного аналізу та діагностики систем екологічного управління, наведено у дослідженні, обумовлено удосконаленням та сучасним баченням періодизації етапів еколого-економічного управління, яка досить повно відображає історичний процес його становлення. У дисертації сформовано структурно-системне уявлення поняття „економіко-екологічний аналіз”, яке на відміну від існуючих трактується як інформаційно-аналітичний інструмент діагностики, реалізація якого сприяє обґрунтуванню альтернативних підходів при здійсненні оперативного й стратегічного управління підприємством, спрямованих на підвищення його економіко-екологічної ефективності. Для підвищення ефективності аналітичної роботи на вітчизняних підприємствах запропонована класифікація еко-

номіко-екологічного аналізу, в основу якої покладено три критерії: спосіб проведення, тимчасова ознака і відношення до користувача.

2. В дослідженні розроблено методичний підхід до визначення збитку від забруднення довкілля підприємствами консервної промисловості, який ґрунтується на визначенні комплексного показника екологічної збитковості та небезпеки виробництв харчової галузі.

3. При проведенні економіко-екологічного аналізу визначено, як співвідносяться економічні показники (витрат на охорону навколишнього середовища), екологічні чинники (викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин) та існуючий на підприємстві техніко-технологічний спосіб виробництва. Для цього побудована матриця співвідношення темпів росту поточних витрат на охорону навколишнього середовища та росту викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин, яка дозволяє провести оцінку стану існуючої технології, попиту тощо підприємств консервної промисловості.

4. Систематизовано структуру й характеристику елементів економіко-екологічного аналізу екологічного управління підприємствами консервної промисловості та удосконалено методичні основи проведення комплексного економіко-екологічного аналізу і діагностики на підґрунті системного та інтегрованого підходів формування екологічної політики.

5. Запропоновано удосконалити складові системи діагностики економіко-екологічної результативності управління підприємствами консервної промисловості, виходячи з рівня керування. Запропонована структура містить п'ять економіко-екологічних рівнів, а саме: організаційно-виробничої структури, структури органів управління, фінансового та технологічного забезпечення, а також економічних, соціально-психологічних методів управління.

6. Визначено методи вимірювання та оцінки результатів впливу підприємства на екосистему; запропонована модель оцінки факторної системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів та порядок розрахунку рівня загальної рентабельності виробництва з урахуванням природоохоронної діяльності підприємств консервної промисловості.

7. Дістало подальший розвиток структура інформаційного поля для економіко-екологічного аналізу та діагностики підприємств консервної промисловості, що складається з 2 основних груп (внутрішньо-організаційної та облікової інформації; зовнішньо-регламентованої та не облікової інформації) та дозволяє підвищити якість економіко-екологічних управлінських рішень, що приймаються керівництвом підприємств консервної промисловості.

8. Автором запропоновано процедуру та форми організації екологічного управління і механізм організації економіко-екологічного аналізу на підприємствах консервної промисловості, які на відміну від існуючих враховують розміри суб'єктів господарювання (малі чи великі), а також виробничу економіко-екологічну специфіку функціонування підприємств консервної промисловості.

Апробування результатів досліджень, проведених у рамках дисертаційної роботи, підтверджується впровадженням у практику діяльності підприємств консервної промисловості і аудиторської фірми, в навчальний процес Одеської національної академії харчових технологій. Використання розроблених мето-

V018142

дичних підходів дозволяє значно підвищити стан аналітичної роботи на рівні підприємств консервної промисловості, що сприяє науковому обґрунтуванню прийнятих управлінських рішень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Скляр Л.Б. Механізм екологічного регулювання діяльності підприємств консервної промисловості. / В.В. Немченко, Л.Б. Скляр // Торгівля і ринок України : зб. наук. праць. – Донецьк, 2010. – Вип. 29. – С. 68–73. *(особистий внесок здобувача: розкрито особливості діяльності підприємств консервної промисловості та механізм екологічного регулювання).*

2. Скляр Л.Б. Фінансово-екологічний стан підприємства та його оцінка / В.В. Немченко, Л.Б. Скляр // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 2. – С. 106–109. *(особистий внесок здобувача: розкрито порядок оцінки екологічного та фінансового стану підприємства).*

3. Скляр Л.Б. Екологічний аналіз діяльності підприємств консервної промисловості Одеської області / Л.Б. Скляр // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 1. – С. 74–78.

4. Скляр Л.Б. Проблеми екологізації діяльності підприємств харчової промисловості / Л.Б. Скляр // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса, 2010. – Вип. 40. – С. 394–397.

5. Скляр Л.Б. Учет экологического фактора на предприятиях консервной промышленности / Л.Б. Скляр // Экономика: проблемы теории та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2009. – Вип. 255. Т. VII. – С. 1814–1818.

6. Скляр Л.Б. Формування еко-балансу підприємств консервної промисловості / Л.Б. Скляр // Экономика: проблемы теории та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2010. – Вип. 262. Т. VIII. – С. 2176–2182.

Матеріали і тези конференцій:

7. Скляр Л.Б. Анализ эколого-экономических проблем предприятий пищевой промышленности Украины. / Л.Б. Скляр // *Vkda A Vznik, V Mezinarodnivedecko-praktickbconference, Praha, 2009, Том 8.* – С. 41–44.

8. Скляр Л.Б. Ефективність економіко-екологічних систем підприємств / Л.Б. Скляр // Сучасні тенденції розвитку наукової думки: II міжнар. наук.-практ. конф., 31 січня 2011 р. : тези допов. – Київ – Лондон. – С. 230–231.

9. Скляр Л.Б. Інформаційне забезпечення процесу економіко - екологічної оцінки підприємств консервної промисловості / Л.Б. Скляр // Проблеми формування нової економіки XXI століття: III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 23-24 грудня 2010 р. : тези допов. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 112–114.

10. Скляр Л.Б. Стан основних виробничих фондів підприємств консервної промисловості, як фактор формування екологічної конкурентоспроможності / Л.Б. Скляр // Формування та розвиток економіки в сучасних умовах господарювання: Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23–23 грудня 2010 р. – Волинь. – С. 218-219.

11. Скляр Л.Б. Учет экологических показателей на предприятиях консервной промышленности. / Л.Б. Скляр // *Wykszaictnie i naukabezgranic.* – 2009, Przemysl, „Nauka I studia”, 2009, volume 6, p. 84-86.

АНОТАЦІЯ

Скляр Л.Б. Організаційно-економічне забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, 2012.

У дисертації досліджені теоретичні і методичні аспекти формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. На підґрунті нової світоглядної концепції до екологічного управління визначена сутність економіко-екологічного аналізу. Досліджені сучасні концепції економіко-екологічного управління підприємством. Запропоновано складові системи визначення економіко-екологічного рівня управління підприємствами, які містять п'ять рівнів: організаційно-виробнича та структура органів управління, фінансового, технологічного забезпечення та рівень економічних, соціально-психологічних методів управління.

Розроблено методичний підхід до визначення збитку від забруднення довкілля підприємствами консервної промисловості та запропоновано методи вимірювання і оцінки результатів впливу підприємства на екосистему, інструментарій оцінки системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів та порядок визначення рівня загальної рентабельності з урахуванням природоохоронної діяльності підприємств консервної промисловості.

Ключові слова: економіко-екологічний аналіз, діагностика, підприємства консервної промисловості, фінансово-екологічний стан підприємств, організаційно-економічне забезпечення, екологічне управління.

АННОТАЦИЯ

Скляр Л.Б. Организационно-экономическое обеспечение анализа и диагностики экологического управления предприятиями консервной промышленности. – Рукопись. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 – экономика природопользования и охраны окружающей среды. – Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса, 2012.

В диссертации исследованы теоретические и методические аспекты формирования организационно-экономического обеспечения анализа и диагностики экологического управления предприятиями консервной промышленности. Определена сущность экономико-экологического анализа, исходя из новой мировоззренческой концепции экологического управления.

Исследованы современные концепции экономико-экологического управления предприятием. Систематизированные принципы, которые создают экономическую и организационно-правовую основу для разработки и реализации политики предприятия в области охраны окружающей среды. Проведен экономико-экологический анализ состояния предприятий консервной промышленности Одесской области, на-

АНОТАЦІЯ

Скляр Л.Б. Організаційно-економічне забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, 2012.

У дисертації досліджені теоретичні і методичні аспекти формування організаційно-економічного забезпечення аналізу та діагностики екологічного управління підприємствами консервної промисловості. На підґрунті нової світоглядної концепції до екологічного управління визначена сутність економіко-екологічного аналізу. Досліджені сучасні концепції економіко-екологічного управління підприємством. Запропоновано складові системи визначення економіко-екологічного рівня управління підприємствами, які містять п'ять рівнів: організаційно-виробнича та структура органів управління, фінансового, технологічного забезпечення та рівень економічних, соціально-психологічних методів управління.

Розроблено методичний підхід до визначення збитку від забруднення довкілля підприємствами консервної промисловості та запропоновано методи вимірювання і оцінки результатів впливу підприємства на екосистему, інструментарій оцінки системи прибутку від впровадження природоохоронних заходів та порядок визначення рівня загальної рентабельності з урахуванням природоохоронної діяльності підприємств консервної промисловості.

Ключові слова: економіко-екологічний аналіз, діагностика, підприємства консервної промисловості, фінансово-екологічний стан підприємств, організаційно-економічне забезпечення, екологічне управління.

АННОТАЦИЯ

Скляр Л.Б. Организационно-экономическое обеспечение анализа и диагностики экологического управления предприятиями консервной промышленности. – Рукопись. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 – экономика природопользования и охраны окружающей среды. – Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса, 2012.

В диссертации исследованы теоретические и методические аспекты формирования организационно-экономического обеспечения анализа и диагностики экологического управления предприятиями консервной промышленности. Определена сущность экономико-экологического анализа, исходя из новой мировоззренческой концепции экологического управления.

Исследованы современные концепции экономико-экологического управления предприятием. Систематизированные принципы, которые создают экономическую и организационно-правовую основу для разработки и реализации политики предприятия в области охраны окружающей среды. Проведен экономико-экологический анализ состояния предприятий консервной промышленности Одесской области, на-

правленный на выявление возможности регулирования деятельности предприятия. Определены тенденции соотношения темпов роста текущих расходов на охрану окружающей среды и роста выбросов в атмосферный воздух загрязняющих веществ предприятиями консервной промышленности. Предложены составные системы определения экономико-экологического уровня управления, которые содержат пять составляющих: организационно-производственная и структура органов управления, финансового, технологического обеспечения, уровень экономических, социально-психологических методов управления. Усовершенствованы методические подходы к комплексному экономико-экологическому анализу и диагностике, систематизации ее элементов как составной экологического управления, а также проведена реструктуризация информационного поля экономико-экологического анализа и диагностики предприятий консервной промышленности.

Для оценки экономико-экологической деятельности предприятий предложено информационное поле, состоящее из 6 групп: состояние природопользования, эффективность природоохранной деятельности, использования основных средств природоохранного назначения, экологичность производства и системы управления, экономическое положение предприятия.

Раскрыта сущность понятия "экономико-экологический анализ", которое по мнению автора, представляет собой информационно-аналитический инструмент диагностики, реализация которого способствует обоснованию альтернативных подходов при осуществлении оперативного и стратегического управления предприятием, направленных на повышение экономико-экологической эффективности. Обосновано, что на этапе реорганизации подразделений предприятий консервной промышленности появляется необходимость формирования в управленческой структуре экологических подразделений, функциями которых будет осуществление экологического управления предприятием, проведение анализа и диагностики экономико-экологической эффективности их хозяйственной деятельности.

Выделены четыре формы включения охраны окружающей среды в организационную структуру предприятия: расширение круга задач при линейной организационной структуре; создание штабного элемента организационной структуре; внедрение элементов матричной (проектной) структуры; совершенствование функционального распределения работ. В работе также предложен алгоритм и формы организации экологического управления и механизм организации экономико-экологического анализа на предприятиях консервной промышленности. Предложены методы измерения и оценки результатов воздействия предприятия на экосистему, инструментарий оценки системы прибыли от внедрения природоохранных мероприятий и порядок определения уровня общей рентабельности с учетом природоохранной деятельности предприятий консервной промышленности. Разработан методический подход к определению ущерба от загрязнения окружающей среды предприятиями консервной промышленности.

Ключевые слова: экономико-экологический анализ, диагностика, предприятия консервной промышленности, финансово-экологическое состояние предприятий, организационно-экономическое обеспечение, экологическое управление.

ANNOTATION

Sklyar L.B. Organizational and economic support of environmental management analysis and diagnostics of canning industry companies. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.06 – Environmental management and environmental protection economics. – Institute of Market Problems and Economic & Ecological Research of NAS of Ukraine, Odessa, 2012.

The thesis explored the theoretical and methodological problems of organizational and economic support of analysis and diagnostics of environmental management of canning industry companies. The purpose of economic and environmental analysis as new ideological concepts is defined. The contemporary concepts of economic and environmental management of entities are researched.

There are proposed the components of the definition system of economic & ecological level of entity management which contain five levels: organizational and production structure of managerial bodies, financial, technological support and level of economic, socio-psychological management methods.

A methodical approach to determining of the pollution damage from enterprises of canning industry is developed and methods of measurement and evaluation of the impact on the ecosystem and the tools of assessment of profits from the introduction of environmental measures and procedures for determining the level of total profitability which take into account the environmental protection activities of canning industry enterprises.

Keywords: economic and environmental analysis, diagnostics, canning industry enterprises, financial & ecological state of enterprises, organizational-economic support, environmental management.

Підписано до друку 09.08.2012. Формат 60x90/16.

Папір офсетний. Умов. друк. арк. 0,9. Друк різнографічний.

Наклад 100 прим. Зам. № 207.

Віддруковано в ТОВ «Фірма «ІНТЕРПРІНТ»

Свідоцтво ДК № 2997 від 11.10.2007

65012, м. Одеса, вул. Пантелеймонівська, 15-А, тел.: (048) 777-04-64